

Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğine 2004-2016 Yılları Arasında Getirilen Hayvanlarda Saptanan Hastalıkların Genel Analizi

Gürbüz AKSOY^{1*}, Tekin ŞAHİN², İlker ÇAMKERTEN³, Pelin Fatoş POLAT¹, Adem ŞAHAN¹

¹ Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları ABD, Şanlıurfa, Türkiye

² Bingöl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları ABD, Bingöl, Türkiye

³ Aksaray Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları ABD, Aksaray, Türkiye

Geliş Tarihi/Received
11.04.2018

Kabul Tarihi/Accepted
07.06.2018

Yayın Tarihi/Published
30.06.2018

Öz

Bu çalışmada, Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Hastanesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı kliniğine 2004-2016 yılları arasında getirilen, muayene ve tedavileri yapılan 4225 hayvanın ay ve yıllara, türlere ve saptanan hastalıklarının ait oldukları sistemlere göre dağılımları retrospektif olarak belirlenmiştir. On iki yıllık süre içerisinde 1777 (% 42.6) sığır, 1634 (% 38.67) koyu-keçi, 712 (% 16.85) kedi-köpek, 77 (% 1.82) at ve 25 (% 0.59) egzotik hayvanın muayene ve tedavisi yapılmıştır. Kliniğimize 142 hayvan ile en az sayıda 2007 yılında, 649 hayvan ile de en fazla sayıda 2011 yılında geldiği, 2014'de 405, 2015'de 474 ve 2016'da 538 olmak üzere giderek artan bir sayıda hayvanın geldiği görülmüştür. Kliniğimize getirilen hayvan sayısının en çok ilkbaharda, en az olarak da yaz aylarında geldiği tespit edilmiştir. Hayvanlarda en fazla sindirim sistemi hastalıkları görülürken bunu sırasıyla solunum sistemi ve dolaşım sistemi hastalıkları takip etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genel analiz, iç hastalıklar, veteriner fakültesi

The General Evaluation of the Diseases of the Animals Brought to the Internal Disease Clinic of the Veterinary Faculty, University of Harran Between Years 2004-2016

Abstract

In this study, 4225 animals brought to the Clinics of Internal Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Harran University, between the years 2004 and 2016 were retrospectively reviewed. Demographic data were evaluated to determine the distribution of system, disease, species, month and year. During the 12-year periods, 1777 (42.6 %) cattle, 1634 (38.67 %) sheep-goat, 712 (16.85 %) cat-dog, 77 (1.82 %) horse and 25 (0.59 %) exotic animals were examined and treated. The lowest number of animals (142) were admitted to our clinics in 2007, while the highest number of animals (649) were brought to the clinic. The numbers of animals admitted to the clinic increased during the last 3 years, as 405 in 2014, 474 in 2015 and 538 in 2016. The number of animals brought to the clinic was low in summer time, but their numbers were high in spring. Digestive system diseases were mostly observed disease in animals, followed by respiratory and circulatory system diseases.

Key Words: General evaluation, internal disease, veterinary faculty

GİRİŞ

Veteriner Fakültelerinin hastalıkların teşhis, tedavi ve korunması, hayvanlardan insanlara geçecek hastalıkların teşhis ve profilaksisi, ülke hayvancılığına katkı ve mesleğini en iyi şekilde icra edecek öğrencilerin yetiştirilmesi gibi önemli görevleri vardır.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan Şanlıurfa, arazilerinin geniş ve düz olması, ikliminin

elverişli olması, özellikle sulama probleminin büyük ölçüde ortadan kalkmasıyla ülkemizin önemli tarım ve hayvancılık bölgelerindedir. Güneydoğu Anadolu bölgesinde hayvancılık genellikle meraya dayalı ekstansif olarak yapılmaktadır. 2015 verilerine göre Türkiye'de mevcut sığır varlığının yaklaşık % 7,3'ü, koyun varlığının % 16,2'si ve keçi varlığının % 22,8'i bölgemizde bulunmaktadır (1).

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yapılan bir çalışmada (6) Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi kliniklerinde muayene edilen hayvanların çoğunluğunu (% 60.3) büyükbaş ve küçükbaş çiftlik hayvanlarının oluşturduğu; iç hastalıkları yönünden ilk sırada paraziter hastalıkların (% 24.79), ikinci sırada ise sindirim sistemi hastalıklarının (% 16.62) yer aldığı bildirilmektedir. Bu retrospektif çalışmada, 2004-2016 yılları arasında Harran Üniversitesi İç Hastalıkları kliniğine getirilen hasta hayvanların aylık, türlere ve tanısı konulan hastalıkların ait oldukları sistemlere göre dağılımlarının ortaya konulması amaçlanmıştır; elde edilecek sonuçların daha sonraki çalışmalara ve daha iyi klinik hizmetleri verilmesine kaynak oluşturabileceği düşünülmüştür.

MATERYAL ve METOT

Araştırma, 2004-2016 yılları arasında Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı kliniğine muayene ve tedavi amacıyla getirilen toplam 4225 hayvan üzerinde yapılmıştır. Hastaların yıllara, aylara, türlere göre dağılımları belirlenmiş ve her türde hastalığın yerleştiği sistemlere göre dağı-

lımları tablo ve grafiklerle gösterilmiş; bulgulardan önem taşıyanlar tartışılmıştır.

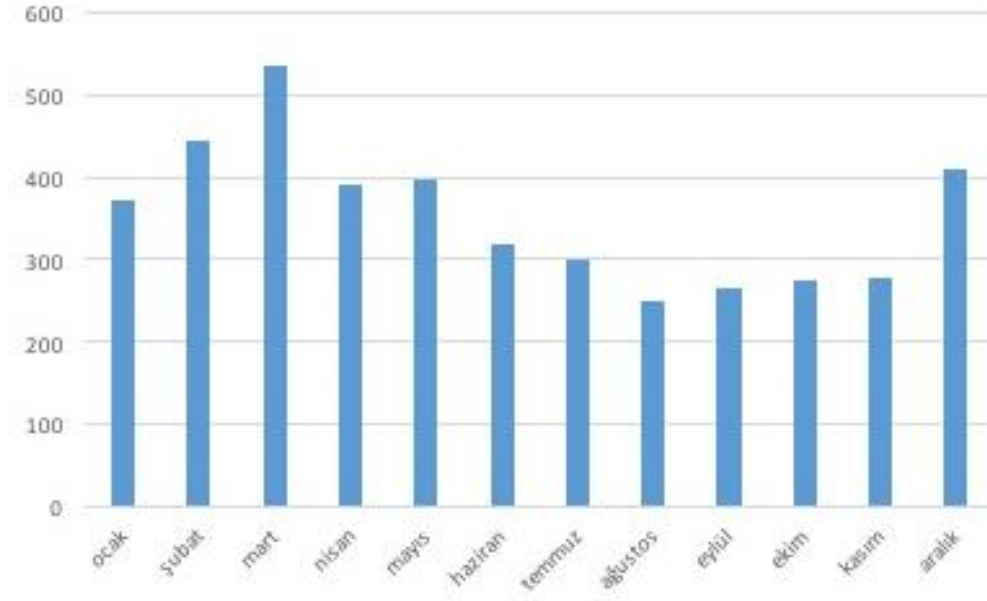
Sığır, koyun ve keçi hastalıklarının sistemlere göre dağılımı, Gül'ün "Geviş Getiren Hayvanların İç Hastalıkları" isimli kitabındaki sistematik sıradan yararlanılarak yapılmıştır (2). Kedi, köpek hastalıklarının sistemlere göre dağılımı Bilal'in "Kedi-Köpek Hastalıkları" isimli kitabındaki sistematik sıradan yararlanılarak yapılmıştır (3). Sayısının çok az olmasından dolayı egzotik hayvanlar için kaynak kullanılmadan şematize edilmiştir.

BULGULAR

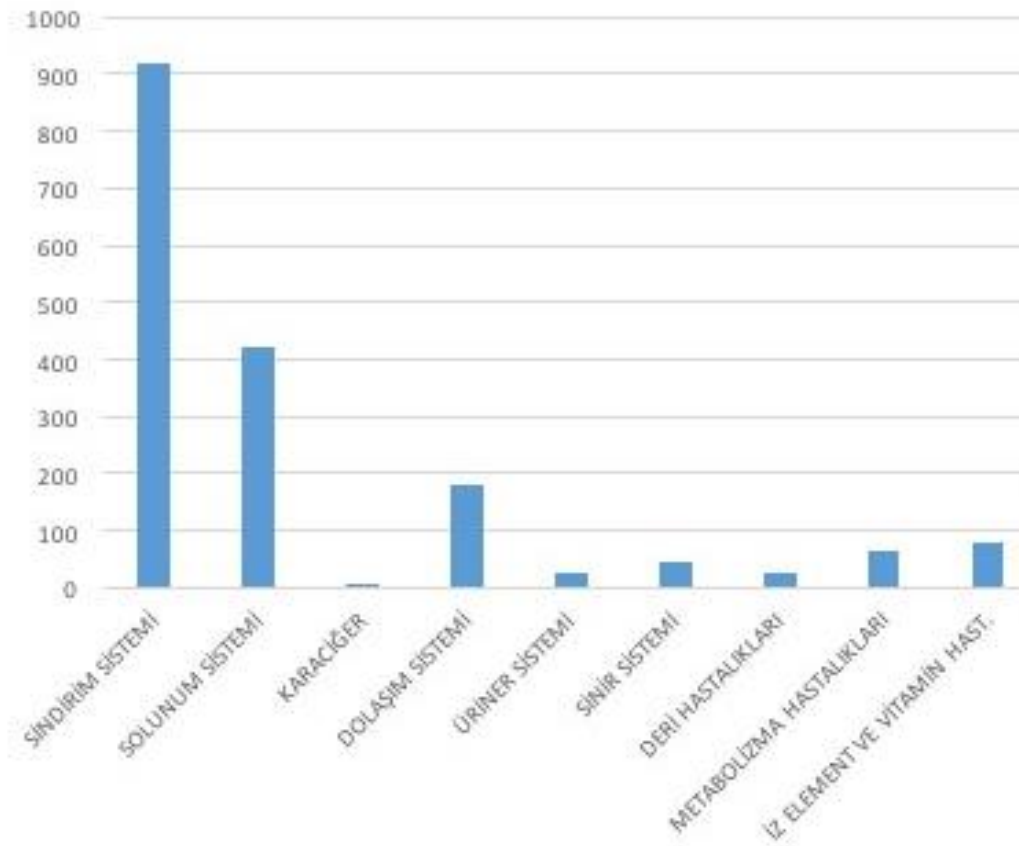
Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları kliniğinde 12 yıllık süre içerisinde 4225 hayvan muayene edilmiştir. Muayene ve tedavi amacıyla getirilen hayvanların, hayvan türlerinin yıllara göre dağılımı ve yüzdeleri Tablo 1'de verilmiştir. Aylara göre dağılımı Şekil 1'de, kliniğimize getirilen ruminant, koyun- keçi, kedi- köpek, at, egzotik hayvan sayısının sistemik hastalıklara göre dağılımı sırasıyla Şekil 2-3-4-5 ve 6'da sunulmuştur.

Tablo 1. Kliniğimize getirilen hasta hayvanların türlere ve yıllara göre dağılım oranları

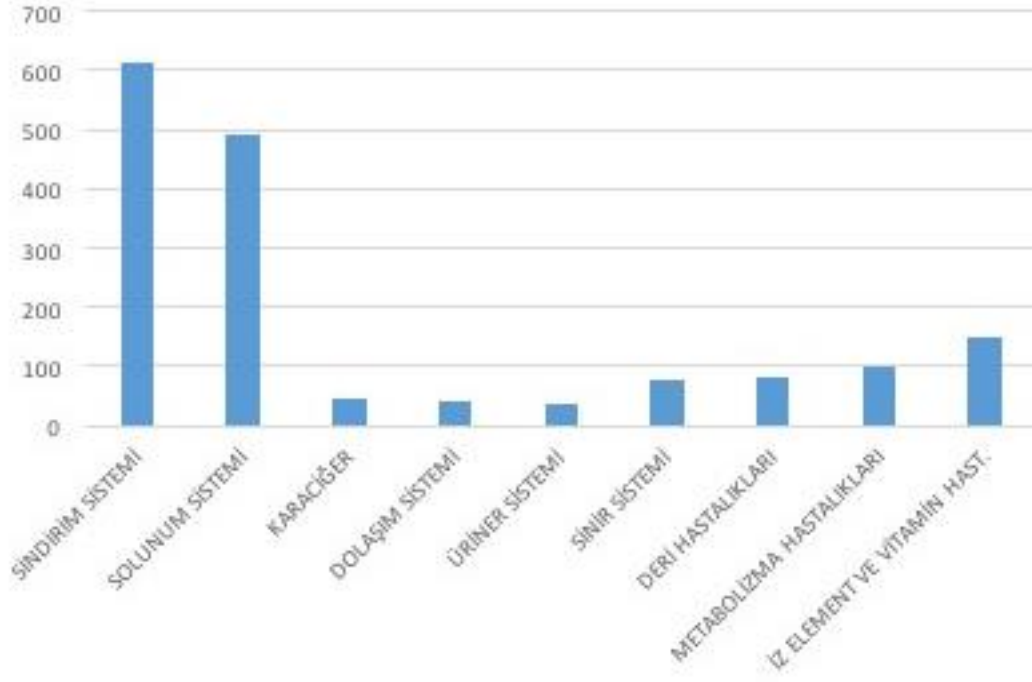
	Büyük Ruminant	Küçük Ruminant	Karnivor	Equide	Egzotik Hayvan	Toplam	%
2004	67	66	14	14	3	164	4.00
2005	66	74	10	9	0	159	3.76
2006	144	95	20	15	0	274	6.49
2007	85	42	11	4	0	142	3.36
2008	78	57	31	7	5	178	4.21
2009	88	63	22	1	0	174	4.12
2010	232	174	50	5	0	461	10.91
2011	305	259	73	9	3	649	15.36
2012	174	153	56	3	1	387	9.16
2013	72	90	55	3	0	220	5.21
2014	114	156	126	4	5	405	9.59
2015	139	223	111	0	1	474	11.22
2016	213	182	133	3	7	538	12.73
Toplam	1777	1634	712	77	25	4225	100.00
%	42.06	38.67	16.85	1.82	0.59	100.00	

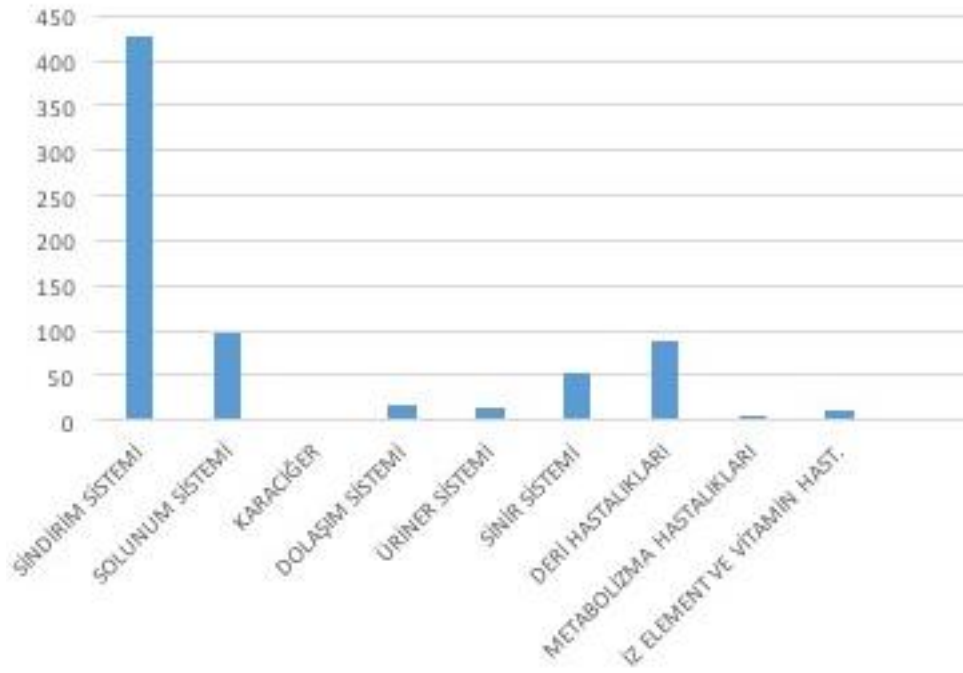
Şekil 1. Kliniğe getirilen olguların aylara göre dağılımı.

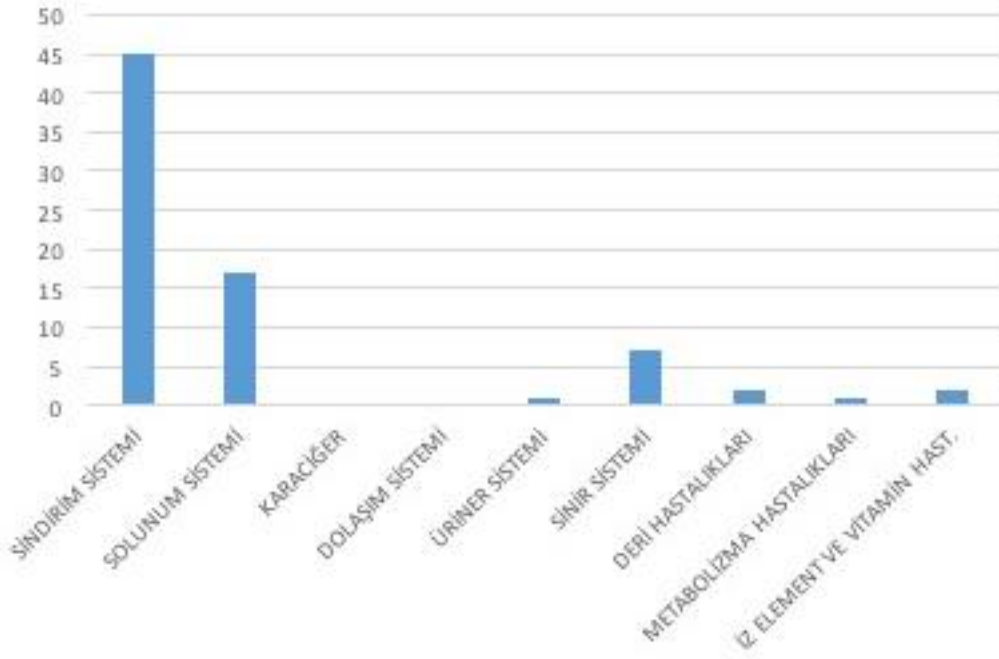
Şekil 2. Kliniğe getirilen büyük ruminant'ların (Sığır) sistemik hastalıklara göre dağılımı

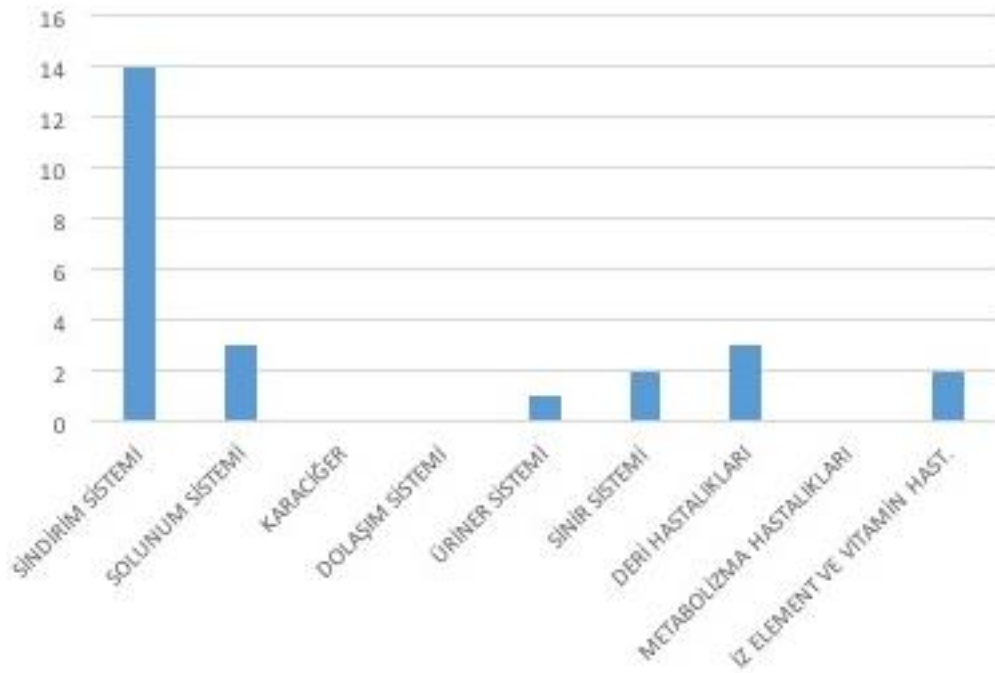
Şekil 3. Kliniğe getirilen küçük ruminant'ların (Koyun-Keçi) sistemik hastalıklara göre dağılımı

Şekil 4. Kliniğe getirilen karnivor'ların (Kedi- Köpek) sistemik hastalıklara göre dağılımı

Şekil 5. Kliniğe getirilen equide'lerin (At) sistemik hastalıklara göre dağılımı

Şekil 6. Kliniğe getirilen egzotik hayvanların sistemik hastalıklara göre dağılımı

Tablo 1'de görüleceği üzere; toplam 4225 adet hayvanın muayene ve tedavisi yapılmıştır. En çok hasta 2011 yılında (649, % 15.36) kliniğe getirilmiştir. Getirilen 649 hastanın 305'i büyük ruminanttır. Yine Tablo 1'de türlere göre dağılım incelendiğinde 12 yıl içerisinde en fazla büyük ruminant muayene ve tedavisi yapılmış (1777, % 42.6) ve bu sayıyı 1634 ile küçük ruminant takip etmiştir (% 38.67). Karnivor, equide, egzotik sırasıyla % 16.85, % 1.82, % 0.59 olarak belirlenmiştir. 12 yılda yalnızca 25 (% 0.59) egzotik hayvanın hastanemizde muayene ve tedavisi yapılmıştır.

Kliniğe getirilen hasta hayvanların aylara göre dağılımı incelendiğinde (Şekil 1) en yoğun mart ayında (530, % 12.61), ikinci sırada şubat ayında (441, % 10.49) ve en az hasta yoğunluğunun ağustos ayında (248, % 5.90) olduğu görülmektedir.

Hastalıkların yerleştikleri sistemlere göre Şanlıurfa ve çevresinden kliniğimize getirilen hayvanlardan türlere göre ayırım yapılmıştır. Getirilen ruminantlarda (Şekil 2) en fazla sindirim (920, % 51.77) ikinci sırada ise solunum problemleri (422, % 23.75) ile karşılaşılrken en az da karaciğer hastalıkları (6, % 0.34) ile karşılaşılmıştır. Getirilen koyun-keçilerde en fazla sindirim sistemi (612, % 37.45) hastalığı ile karşılaşılrken en az üriner sistem (38, % 2.33) hastalığı ile karşılaşılmıştır (Şekil 3). Getirilen kedi-köpeklerde en fazla sindirim sistemi (426, % 59.83) hastalığı ile karşılaşılrken en az karaciğer (2, % 0.28) hastalıkları ile karşılaşılmıştır (Şekil 4). Getirilen tek tırnaklılarda en fazla sindirim sistemi (45, % 58.44) hastalığı ile karşılaşılrken, solunum sistemi hastalıkları ile hiç karşılaşılmamıştır. (Şekil 5). Yıllar içinde en az sayı ve yüzdeye sahip olan egzotik hayvanlarda ise en fazla sindirim sistemi (14, % 56) hastalığı görülmüş karaciğer, dolaşım ve metabolizma hastalıkları ile karşılaşılmamıştır (Şekil 6).

Klinikte en çok karşılaşılan hastalıklar önem sırasına göre şunlardır: Retikulo-peritonitis travmatika, basit ön mide disfonksiyonları, asidozis, primer timpani, theileriosis, ketozis, şap, konstipasyonlar, enteritis, pnömoni, farengitis, uyuz, askaridiozis, sancı, distemper ve parvoviral enteritis.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı kliniğimize 12 yılda toplam 4225 hayvanın muayene ve sağaltımı yapılmıştır. Hastaların önemli bir kısmını büyük ruminant oluşturmuştur. İkinci sırada ise çok az bir farkla küçük ruminant gelmektedir. Bölgemizde koyun-keçi yetiştiriciliği sığırdan daha fazla yapılmasına rağmen (1) hayvancılık yapılan yerlerin merkeze uzaklığı, koyun ve keçilerde genellikle sürü problemleri olmasına rağmen ancak birkaç tanesinin getirilebilmesi ve sığır fiyatının koyun-keçiden daha fazla olması gibi sebeplerden hasta muayene sayısında ikinci sırada yer almaktadır ve benzer bulgulara Van, Elazığ, Diyarbakır illerimizde de rastlanmaktadır (4,5,6,7).

Yıllara göre bakıldığında en fazla sayıda hayvan 2011 yılında kliniğimize getirilmiştir. Bunun nedeni; 2000 den 2009 yılına kadar pek değişmeyen kırmızı et fiyatlarının 2010 yılında hızlı bir artış göstermesi nedeniyle hayvan fiyatlarının artması ve bunun sonucunda da yetiştiricilerin hayvanlarına değer vermesinden ileri geldiği düşünülmektedir (8).

İç Hastalıkları kliniğimize en fazla mart ayında hasta gelmiştir. Özellikle bu aydaki artış Şanlıurfa'da havaların erken ısınmasıyla birlikte hayvanların depo besinlerden otlaklara çıkışı, hayvanların bireysel metabolik faaliyetlerinin artması, hayvan transportlarındaki artış sonucu bulaşıcı ve paraziter hastalıkların bulaşmasının artması ile açıklanabilir (7). Can ve ark. (7) Elazığ'da yaptıkları çalışmada en fazla hasta sayısına nisan ayında ulaşıldığını

bildirmektedirler. Çalışmamızda gözlenen haziran ayında başlayıp eylüle kadar devam eden hasta yoğunluğundaki azalmanın sebebi bölgenin aşırı sıcak hava şartları nedeniyle şehirde kalan insanların kliniğin açık olduğu mesai saatleri içerisinde dışarı çok fazla çıkmak istememesine bağlı olarak yerinde muayeneyi tercih ettikleri ve bazı hasta sahiplerinin yayla hayvancılığı yapması olabilir. Yaz aylarında kliniğe gelen hasta hayvan sayılarındaki düşüş, Sekin ve ark.(6)'nın Diyarbakır'da elde ettiği bulgularla benzerlik göstermektedir.

Hastalıkların ait oldukları sistemlere göre dağılımları incelendiğinde en fazla sindirim sistemi hastalıkları ile karşılaştığımız görülmektedir. Bölge halkının geleneksel besleme yapması, tarım topraklarının fazla olmasına karşın kaliteli hayvan yemi üretememesi ve tek tip besleme yapılması sindirim sistemi hastalıklarını arttıran nedenler arasındadır. Bu bulgu Can ve ark.'nın (7) Elazığ'da, Aslan ve Tiftik' in (9) Konya'da yaptıkları çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Sindirim sistemi hastalıklarının başında basit ön mide disfonksiyonları ve RPT (Reticulo-peritonitis traumatica) en sık karşılaştığımız hastalıklar olup bunu paraziter hastalıklar izlemektedir. Bölgemizde hayvan beslenme ile ilgili yanlışların çok olmasının yanında iç ve dış parazit uygulamaları da düzenli olarak yapılmamaktadır. İkinci sırada sıklıkta karşılaştığımız solunum sistemi hastalıklarının sebepleri arasında iklim şartları, kapalı alanlarda çok sayıda hayvan besleme, hayvan alım satımlarından sonra karantina süresi uygulanmaması gibi nedenler sayılabilir.

İlimizde büyük şehirlerde olduğu gibi evde kedi-köpek bakımı çok yaygın olmadığından muayene edilen hayvanlar arasında 3. sıradadır. Ancak 2013 yılından sonra ani bir artış görülmektedir. Bunun iki temel sebebi olabilir. Birincisi ilimizde ekonomik getirisinin yüksek olması nedeniyle tazi yetiştiriciliğinin yaygınlaşması ikincisi medyada hayvan ilgi ve

sevgisi temalı konuların artmasına bağlı olarak yöre halkının ilgisi bu yöne çekilmiş olabilir.

Kliniğimize 12 yıllık süreç içinde muayene ve tedavi için getirilen 4225 hasta hayvanın yıl, ay ve sistem dağılımları incelendiğinde; Şanlıurfa ve çevresinde yapılan hayvancılıkta doğru besleme yapılmadığı, bakım-hijyen şartlarının iyi olmadığı, aşılama ve paraziter uygulamaların zamanında ve doğru uygulanmadığı, tarım alanlarının iyi kullanılmadığı kanısına varılmıştır.

Bulduğumuz şehrin bir sınır şehri olması, hayvan giriş çıkışlarının fazla olması, hastalıkların çeşit ve şiddetini arttırmakta ve profilaktik çalışmalarını güçleştirmektedir. Bu retrospektif çalışmadan elde edilen verilerin bölgemizdeki hastalıklar ve hayvan türleri ile ilgili epidemiyolojik çalışmalara örnek teşkil edeceği ve daha verimli klinik hizmetlerine yol açacağı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. <http://www.gap.gov.tr/tarim-sayfa-15.html>. Erişim Tarihi: 04.03.2018.
2. Gül Y. (2017). Geviş Getiren Hayvanların İç Hastalıkları. 3.baskı, Medipres Yayınevi, Malatya.
3. Bilal T. (2013). Kedi-Köpek Hastalıkları. 1.baskı, Nobel Tıp Kitabevi, Ankara.
4. Yerlikaya H. (1982). Elazığ Veteriner Fakültesinin Kuruluşu On Yıllık Gelişimi ve Türk Veteriner Hekimlik Öğretimindeki Yeri. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
5. Sekin S, Voyvoda H, Ağaoğlu ZT, Karaca M. (1996). Yüzücü Yılı Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Kliniğine Van ve Çevresinden 1992-1997 Yılları Arası Getirilen Hayvanlarda Saptanan Hastalıkların Genel Analizi. YYÜ Vet Fak Derg. 7(1-2): 106-109.
6. Sekin S, Özyurtlu N, İçen H, Taşdemir S, Kanay BE. (2005). Mayıs 2003- Mayıs 2005 Yılları Arasında Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesinde Muayene Edilen Hayvanların Genel Analizi . Kafkas Üniv Vet Fak Derg. 11(2):133-136.
7. Can R, Gül Y, Yılmaz K, Aksoy G, Özdemir H. (1989). Kliniğimize 1972-1988 Yılları Arasında Getirilen Hayvanların İç Hastalıkları Yönünden Genel Analizi. Elazığ Bölgesi Vet Hek Odası Derg. 1,2,3(3-4): 12-21.

8. Aydın E, Aral Y, Can Mf, Cevger Y, Sakarya E, İşbilir S. (2011). Türkiye’de Son 25 Yılda Kırmızı Et Fiyatlarındaki Değişimler ve İthalat Kararlarının Etkilerinin Analizi. Vet Hek Der Derg. 82(1): 3-13.
9. Aslan V, Tiftik AM. (1987). 1985-1986 Yılları Arasında S.Ü. Veteriner Fakültesi Kliniklerine Getirilen Hayvanların İç Hastalıklar Yönünden Genel Analizi. SÜ Vet Fak Derg. 3(1):63-70.

Yazışma Adresi:

* Prof. Dr. Gürbüz AKSOY
Harran Üniversitesi, Eyyübiye Kampüsü, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları ABD, Şanlıurfa, Türkiye.
e mail: gaksoy@harran.edu.tr
tel : 05324777388